

ЗМІСТ

Подяки	7
Пролог	8
День перший. Рейчел.....	12
День другий. Леддіс	91
День третій. Шістдесят сьомий пацієнт	189
День четвертий. Горе-моряк	273

ПРОЛОГ

Зі щоденника доктора Лестера Шіана

3 травня 1993 р.

Ось уже кілька років мої очі не бачили того острова. Востаннє це було на яхті в друга, коли ми доплили аж до зовнішніх меж бухти. Тоді я побачив його здаля, поза межами внутрішнього кільця. Недбалим мазком олії по небесному полотну, він лежав, закутаний у літній серпанок.

Уже більше двох десятиліть не ступала там моя нога, проте Емілі й досі (часом жартома, а інколи — ні) приказує, що не впевнена, чи я взагалі колись повертався звідтіль. Одного разу сказала навіть, що час для мене — не більше ніж набір закладинок, за допомогою яких я пересуваюся текстом свого життя, раз по раз вертаючись до подій, що в очах спостережливіших із моїх колег позначають мене як носія усіх ознак класичної меланхолії.

Може, й правду каже Емілі. Вона рідко помиляється.

Та незабаром я втрачу і її. Лікар Екслорд повідомив мені в четвер, що це лише питання часу, і порадив відправитися в подорож, про яку я вже давно говорив. Подивитися Флоренцію, Рим та Венецію навесні. «Бо, Лестере, — додав він, — у вас і в самого кепський вигляд».

Мабуть, так і є. Аж занадто часто я гублю речі — особливо окуляри. І ключі до машини. Коли заходжу в крамницю, забуваю, по що прийшов, а на виході з кінотеатру не можу згадати, що допіру дивився. Тож коли й правда,

що час для мене — це набір закладинок, мені часом здається, ніби мою книгу добряче струсонули, аж із неї висипалися всі пожовклі папірці, картонки від сірникових пачок і розплющені коктейльні соломинки, а загнуті кути сторінок розрівнялися.

Тому я мушу все записати. Але змінювати текст, щоб вигідніше подати себе, я не буду. Ні і ще раз ні. Він би цього не дозволив, бо щоб так ненавиділи брехню, як він — хай і по-своєму, — я зроду не бачив. Тому я лише прагну зберегти текст, перенести його з поточного сховища (котре, правду кажучи, уже трохи протікає й трухне) на ці сторінки.

Ешкліфська лікарня стояла посеред центральної рівнини північно-західного краю острова. Розташування було вельми вигідне. Вона аж ніяк не скидалася на заклад для душевнохворих злочинців, ба, ще менше — на військову казарму, якою була до того. Більшості з нас вона радше нагадувала пансіон. Упритул до головного корпусу у вікторіанському будинку з мансардою мешкав директор закладу, а біля нього в гарненькому тюдорському замочку, де колись квартирував командувач союзницьких сил північно-західного узбережжя, оселився головний лікар. Було на території й житло для персоналу: лікарі — у химерних, критих дранкою хатинах, а санітари, охорона й медсестри займали три приземкуваті гуртожитки зі шлакоблоку. Подвір'я головного корпусу прикрашав газон, стрижені кущі, розлогі тінисті дуби, сосонки, клени та яблуні, з яких восени, відскакуючи від верхівки муру, осипалися на траву плоди. А посеред двору, оточена двома цегляними прибудовами в колоніальному стилі, стояла сама лікарня — будівля з великих чорних каменів і граніту. Позаду починалися скелі, заплава і довга долина,

де за кілька років після революції виникло колективне господарство, та скоро занепало. Посаджені там дерева — персики й аронії — вижили, але більше не родили, а в самій долині нерідко вили нічні вітругани.

На виступі південної скелі острова стояв форт, який був там задовго до прибуття перших медиків і стоїть донині. За ним — маяк, що не використовувався від часів Громадянської війни, бо в ньому зникла потреба після будівництва Бостон-лайту.

Із моря острів був майже непомітний. Спробуйте уявити його таким, яким Тедді Деніелз побачив одного тихого вересневого ранку 1954 року: тоненька риска посеред зовнішньої бухти. Та й хто б міг подумати, що то острів. «Навіщо він там?» — вірогідно, замислився він. Навіщо він там?

Найчисленнішими представниками тамтешнього тваринного життя були щури. Вони сновигали серед кущів, бігали рядками по нічному берегу, здиралися на валуни. Були серед них і такі, що виростали до розмірів камбали. За кілька років після подій тих дивних чотирьох днів пізнього літа 1954 року я взявся спостерігати за поведінкою щурів із ущелини в скелі на північному березі й із превеликим подивом виявив, що деякі з них намагаються доплисти до острова Паддок — кам'яної брили, оточеної кільцем піску, що по двадцять дві години на добу проводила під водою. А як з'являлась на годинку-другу, коли відплив досягав найнижчої точки, тварини, зграйками не більше десяти голів, інколи намагалися добути до неї. Проте завжди їх відносила назад течія.

І хоч я пишу тут «завжди», насправді це не зовсім так. Один пацюк таки доплив. Один раз. Це було в ніч другої осінньої повні — у жовтні 1956-го. Я бачив, як по піску побігло його схоже на чорну туфлю тільце.

Або ж так я думаю. Емілі, з якою ми познайомилися на острові, сказала б: «Лестере, ти не міг цього бачити. Це занадто далеко».

І тут її правда.

Та я все одно знаю, що бачив, як товста широка чорна туфля бігала по піску світло-сірого кольору. Він уже почав зникати під водою, бо течія звернула і почала поглинати Паддок, а з ним, припускаю, і щура — бо щоб він вертався, я не бачив.

Проте тої миті, спостерігаючи, як пацок біжить бережком (а я готовий заприсягнутися, що бачив його навіть із такої відстані), я подумав про Тедді. Про нього та його бідолашну дружину Долорес Шаналь, і про кошмар, який обрушили на нас Рейчел Соландо та Ендрю Леддіс. Тоді мені здалося, що коли б Тедді сидів біля мене, він би теж побачив щура. Закладаюся.

Мушу додати, що Тедді зробив би ще дещо.

Він би заплодував.

ДЕНЬ ПЕРШИЙ. РЕЙЧЕЛ

1

Батько Тедді Деніелза був рибалкою. У тридцять першому, коли Тедді було одинадцять, банк забрав у нього човна, і решту свого життя чоловік провів, наймаючись до інших капітанів, коли у тих бувала робота, а коли не було — розвантажуючи судна у доках, після чого вертався додому о десятій ранку, сідав у крісло і втуплював невидючий погляд своїх чорних очей у власні руки, час до часу бурмочучи щось про себе.

Якось батько взяв Тедді на риболовлю до островів, коли хлопець був ще геть малий і помочі від нього було обмаль. Усе, на що він був здатен — це розплутувати жилки й відв'язувати гачки. Кілька разів різався, і на пучках виступали червоні крапельки крові, які розтікалися по долоні.

У море вийшли ще затемна, а коли сонце нарешті показалося з-за небокраю, то залило холодним білим світлом морську гладінь, і з сірих досвітків виринули острови, що тулилися один до одного, наче спіймані на гарячому.

Уздовж берега одного з них Тедді побачив крихітні хатинки пастельного кольору, на іншому — занедбаний кам'яний маєток. Батько показав йому в'язницю на острові Дір і величний форт на Жоржі. На Томпсоні серед височенних дерев сновигало птаство, трелі від якого дзеленчали, як град по склу.

А далі за ними лежав схожий на уламок іспанського галеона острів Западня. У той весняний день 1928 року він спочивав під товщею буйної рослинності, а форт, що стримів на найвищій його вершині, стояв під грубою шапкою моху, подушений виноградною лозою.

— А чому Западня? — спитався Тедді.

Батько стенив плечима:

— Вічно ці питання. Ти ними й мертвого діймеш.

— Так, але чому?

— Буває, назва сама прилипає до місця. Пірати, мабуть, назвали.

— Пірати?

Таке Тедді сподобалося. Він миттю уявив їх: кремезних чоловіків із блискучими шаблями, у пов'язках на око і високих чоботях.

Батько сказав:

— Колись вони ховали там скарби.

Провівши рукою уздовж небосхилу, додав:

— Серед цих островів вони ховалися і закопували своє золото.

В уяві Тедді миттю постали переповнені скрині, з яких аж сиплються монети.

Трохи пізніше його знудило — сильно і кілька разів. Потоки чорного місива стікали в море по борту човна. Це здивувало батька, адже блювати Тедді почав аж за кілька годин від виходу в море, коли поверхня вляглася й спокійно поблискувала на сонці. Він ще сказав тоді:

— Усе гаразд. Уперше так завжди буває. Не страшно.

Тедді кивнув і витер рот ганчіркою, яку подав йому тато. А той повів далі:

— Буває так, що хитавиці не відчуваєш, поки вона не пробереться всередину.